

L'OCUPACIÓ DE FINQUES RÚSTIQUES I URBANES ELS ANYS 1936 I 1937 A SANT SADURNÍ D'ANOIA, PER PART DE LA COL·LECTIVITAT AGRÍCOLA I ALTRES ENTITATS

SALVADOR LLORAC I SANTIS

Sobre els fets produïts durant la passada Guerra Civil a casa nostra, tot i que han estat estudiats, amb més o menys rigorositat, d'una manera global i actualment cada cop més, pel que fa a fets locals i comarcals, encara hi ha moltes coses a dir. Nosaltres, en aquesta comunicació, el que volem és deixar constància de l'ocupació de finques rústiques i urbanes per part de la col·lectivitat agrícola i altres entitats a Sant Sadurní. Això ha estat possible de realitzar mercès a la documentació consultada a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

L'OCUPACIÓ DE FINQUES RÚSTIQUES I URBANES ELS ANYS 1936 I 1937 A SANT SADURNÍ D'ANOIA, PER PART DE LA COL·LECTIVITAT AGRÍCOLA I ALTRES ENTITATS

A Sant Sadurní d'Anoia, com en molts altres llocs del nostre país, els fets revolucionaris i bèl·lics del 1936-1939 es van viure amb molta intensitat i foren extremadament conflictius.

Sense anar gaires anys enrere, cal cercar una bona part del fons de la gravíssima situació que es va viure l'estiu del 1936 en els fets del 6 d'octubre del 1934, en proclamar el Govern de la Generalitat de Catalunya l'Estat català dins l'Espanya federal, en part en resposta a la impugnació per part del Govern Central de la llei de Contractes de Conreu. El fracàs d'aquesta revolta comportà un període de forta repressió, sobretot a la pagesia, que a Sant Sadurní fou molt dura. La revenja per part dels oprimits pels fets mencionats, l'estiu del 1936, fou terrible; patiren les conseqüències l'Església i les persones i estaments que estaven més o menys vinculats a les dretes; també cal assenyalar els odis personals per causes molt diverses. El caos als primers mesos del conflicte fou complet.

Sant Sadurní d'Anoia, una vila tradicionalment agrària, malgrat la incipient industrialització que s'albirava, sofrí fortament els esdeveniments; el caciquisme imperant per part de certs grans propietaris agraris, agreujat per les fortes diferències socials que hi havia a la vila, no

presagiava res de bo. A nivell local el clima polític estava molt enrarit per tot el que succeí després dels fets d'octubre del 1934 esmentats. Els estaments conservadors locals es resistien aferrissadament a perdre els seus privilegis ancestrals; el fet comportà la presència d'un sector proper a Falange mesos abans d'esclatar el conflicte. Un pamflet redactat per les esquerres, atacant duríssimament el sector contrari, era un símptoma ben visible del que va arribar a passar.

Al terme municipal foren assassinades un total de 27 persones, quasi totes el 1936; d'altres fugiren del municipi i buscaren refugi a Barcelona i altres indrets de casa nostra on no eren coneguts. Uns aconseguiren amagar-se en famílies del mateix poble. Les finques quedaren abandonades pels seus propietaris i les cases pairals quedaren deshabitades en una gran majoria. Les ocupacions d'aquestes finques, tan rústiques com urbanes, es produïren de bon principi, i algunes cases foren saquejades per partides incontrolades procedents d'altres poblacions. La revolució camperola era un fet, les col·lectivitats agràries s'havien format en gran part dels béns incautats als considerats facciosos. Ara, calia legalitzar la situació i es produí per un decret del Consell Executiu de la Generalitat del 5 d'agost del 1936, que va sortir publicat al BOGC del dia 7, el qual constava d'onze articles, entre ells un que deia que els béns de les persones que haguessin participat o contribuït directament en el moviment sediciós del dia 19 de juliol serien requisats per la Generalitat de Catalunya i es destinarien a obres i serveis d'utilitat social. A més, els béns de l'Església i dels ordes religiosos serien confiscats i dedicats a obres de caràcter social i sindical, menys els béns comunals i cases parroquials, que passaven a ser propietat dels ajuntaments.

A Sant Sadurní, la Col·lectivitat Agrària, al front de la qual estava Jacint Massana, es va fer mestressa de la situació, sota l'empar de CNT i AIT. El nombre de finques rústiques i urbanes, amb la incautació dels corresponents estris de treball (i fins i tot la incautació de productes elaborats, concretament vi), que ocuparen al municipi fou de 39 (almenys aquestes són les que hem trobat documentades «legalment»); el Sindicat Únic d'Oficis Varis, de la CNT, ocupà 3 finques urbanes; el PSUC, una; la Cooperativa de Peons i Paletes afiliada a la CNT-AIT, una; i l'ERC una altra. És a dir, en total sumen 45. Com es pot observar, els grups àcrates dominaven la situació.

Aquestes ocupacions foren efímeres, ja que, amb el canvi de la situació degut a la derrota de la República, a partir del gener del 1939, quedaren sense efecte; ara començava una altra etapa del nostre passat més immediat.

La relació de finques ocupades, l'hem trobat a la documentació existent a l'«Archivo Histórico Nacional. Sección Guerra Civil», de Salamanca, lligall 163/2, que consta dels números 1 al 78, de's quals hem fotocopiat 93 fulls; dita documentació, microfilmada, és l'apartat anomenat «Generalitat republicana», i es pot consultar o fotocopiar a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Indicarem que no la podem donar per completa del tot, ja que no tenim informació d'altres possibles ocupacions, si és que es produïren; tot i així, la documentació consultada i estudiada ens dona una mostra bastant fiable de com va anar la situació en aquest aspecte. També hi ha els expedients de la Casa Baqués i de la Casa Codorniu, així com un document sobre el Centre, on la CNT tenia instal·lada la seva seu, i la incautació de la «Cooperativa Eléctrica Sadurninense» per part de «Fuerza y Alumbrado» de Manresa.

Nosaltres en la present comunicació solament detallarem les ocupacions de les finques rústiques i urbanes que tenen quelcom a veure en el món agrari, que en realitat són les més significatives en el cas de Sant Sadurní, ja que les grans empreses, descomptant Codorniu, eren escadusseres i estaven completament lligades a l'agricultura pel que feia a la matèria prima. Les indústries mecàniques, d'arts gràfiques, etc. eren reduïdes i de poc pes específic al municipi, pel que fa al nombre de treballadors que tenien. Si més no, això pertany a un altre comentari.

Cal indicar que cada municipi de la comarca actuà d'una manera diferent segons les circumstàncies, i, per la documentació que s'ha consultat, observem que també es produïren ocupacions de finques tan rústiques com urbanes, però en menys intensitat que a Sant Sadurní; almenys això sembla reflectir la documentació al respecte. Seria interessant recopilar altres municipis que tinguin documentació, per fer un estudi global i comparatiu de la problemàtica produïda durant aquestes ocupacions al Penedès. Nosaltres en la present comunicació solament ens limitem a deixar-ne constància, sense analitzar el tema, el qual deixem per a una altra ocasió.

Cartell dirigit als Sindicats Agrícoles. 1936.

Cartell editat per la Unió de Rabassaires i altres cultivadors catalans. 1936.

Les actes són:

Finques ocupades per la Col·lectivitat Agrària de Sadurní d'Anoia, amb data del 18-9-1936, representant dita associació Jacint Massana. Registrades el 23-8-1937 al Servei d'Incautacions del Departament d'Agricultura del Govern de la G. de C.

Nom de la finca: hort del rector de Monistrol.

Propietari: Rectoria de Monistrol.

Destí que se li dona: horta.

Nom de la finca: casa Almirall

Propietari: n'Almirall.

Destí que se li dona: incautació d'un carro, un cavall amb els seus guarniments corresponents.

Nota: era al carrer Sant Antoni, núm. 9 (aleshores F. Macià).

Nom de la finca: vinya del Mas Oliver.

Propietari: Jacint Boquera (Cinto).

Destí que se li dona: vinya.

Nom de la finca: vinya del Pacià de Cal Xic de l'Agustí.

Propietari: Joan Carbó (cal Pacià).

Destí que se li dona: vinya.

Nom de la finca: finca casa Monistrol

Propietari: Lluís B. Escrivà. Ex-marquès de Monistrol.

Destí que se li dona: masia, vinyes i terres de conreu.

Nom de la finca: torrent de Can Benet i vinyes de Cal Valdebell.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dona: fruiterar i vinya.

Nom de la finca: vinya de Pere Crestes i la Pineda de Monistrol.

Propietari: Lluís B. Escrivà

Destí que se li dona: hort, vinya i terres de conreu.

Nom de la finca: horta i salzereda de Can Catasús i hort de la Maseria.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dona: horta i salzereda.

Nom de la finca: vinya Torrent de Can Benet.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dóna: vinya i terres de conreu.

Nom de la finca: vinya del Camí i de la Seca de Can Benet.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dóna: vinya i conreus.

Nom de la finca: casa de Monistrol d'Anoia.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dóna: incautació d'atuell de treball: 179 bótes, 31 bocois, 19 barriques, 15 portadores, 2 aixetes, 7 barralons de fusta, 2 barralons de zenc, 2 embuts de fusta, 293 cargues de vi, 25 bombones de vidre, 5 carros, 1 tartana, 2 animals amb els seus guarniments, 2 forcats i 1 rascle.

Nom de la finca: Masoveria de Monistrol.

Propietari: Lluís B. Escrivà.

Destí que se li dóna: no indica res.

Nota: consta de planta baixa, 2 pisos, teulada i celler.

Nom de la finca: vinya Rocabruna i vinya i camp de les Casetes de Can Mir.

Propietari: Antoni Ferrer (Malric).

Destí que se li dóna: vinya i conreus.

Nota: la vídua, el 2-2-1938, demana a la Comissió de Responsabilitats que se li retorni la finca i que se li aboni el valor dels fruits recaptats, ja que ella mai ha estat desafecta al règim i ha pagat les contribucions a l'estat.

Nom de la finca: torre de la Pubilla i terres damunt can Mir de les Casetes.

Propietari: Antoni Ferrer (Malric).

Destí que se li dóna: vinyes i conreu.

Nom de la finca: vinya i camps del Fontanals.

Propietari: Ramon Fontanals.

Destí que se li dóna: vinyes i terres de conreu.

Nom de la finca: vinya la Caseta.

Propietari: Conxita Formosa.

Destí que se li dóna: vinya.

Nom de la finca: molí del Racó i vinya de dalt la riera Lavernó.

Propietari: Francesc Llopart (Perejan).

Destí que se li dóna: vinyes i terres de conreu.

Nom de la finca: casa del carrer Marc Mir.

Propietari: Josep Llopart.

Destí que se li dóna: incautació de 10 portadores, 1 fanga, 1 massa i 3 tascons.

Nom de la finca: vinya i camps Mas Solans.

Propietari: Raül Mir (Can Raül).

Destí que se li dóna: vinya i terres de conreu.

Nom de la finca: dues vinyes que afronten amb les escoles de les ex-monges, camp de pruneres a la plana d'en Guineu i un camp de pressequers, els avellaners de la plana dels Avellaners, la vinya la plana del Molí del Racó, els avellaners del paratge Nano de la Vaqueria.

Propietari: Pere Mir i Ràfols (Guineu).

Destí que se li dóna: es destina a fruitar, vinyes i salzeredes.

Nota: també celler i fassina del carrer Primer de Maig i salzereda del paratge riu Anoia.

Nom de la finca: cal Guineu del c. Hospital (anomenat aleshores Francisco Ascaso).

Propietari: Pere Mir i Ràfols (Guineu).

Destí que se li dóna: incautació de 40 bótes, 22 portadores, 20 tines, 2 aixetes, 4 premses, 1 màquina de trepitjar, 1 bàscula, 1 estarrissadora, 1 arada, 1 forcat, 1 piltre, 3 carros, 1 animal amb el seu guarniment i 100 cargues de vi.

Nom de la finca: can Guineu, casa de la plaça d'en Guineu i carrer de l'Hospital, celler i fassina; carrer Diputació, la pallissa.

Propietari: Pere Mir i Ràfols (Guineu).

Destí que se li dóna: no ho diu.

Nota: Immoble compost de baixos, un pis i terrat, jardí amb galeria lateral.

Nom de la finca: casa del carrer Montserrat (anomenat aleshores de B. Durruti).

Propietari: Salvador Oliver (Calixtus).

Destí que se li dóna: incautació de 2 carros i un cavall amb el seu guarniment.

Nom de la finca: masia de Can Catasús.

Propietari: Ernest Poch.

Destí que se li dóna: masia de profit per a la col·lectivitat.

Nom de la finca: can Catasús del c. Montserrat.

Propietari: Ernest Poch.

Destí que se li dóna: incautació de 2 carros, 1 tartana, 1 cavall i guarniments, 2 forcats, 1 piltre, 1 arada, 45 bótes, 10 portadores, 2 aixetes, 2 premses, 153 cargues de vi.

Nom de la finca: hort de Can Catasús.

Propietari: Pere Poch.

Destí que se li dóna: horta.

Nom de la finca: masoveria de Can Catasús.

Propietari: Ernest Poch.

Destí que se li dóna: no ho indica.

Nota: consta de planta baixa, dos pisos, teulada i celler.

Nom de la finca: vinya i camp la Torona i la plana de la Casa de Can Catasús.

Propietari: Pere Poch.

Destí que se li dóna: vinya i conreus.

Nom de la finca: vinya del Pou i hort de la Sínia.

Propietari: Pere Poch.

Destí que se li dóna: vinya i horta.

Nom de la finca: vinya dels Bancals i la plana del Motor.

Propietari: Pere Poch.

Destí que se li dóna: vinya i conreus.

Nom de la finca: darrera Can Guineu i carretera de Can Batista.

Propietari: Pere Raventós (Mariameta).

Destí que se li dóna: vinya.

Nom de la finca: el Sastre Nou i la vinya de l'Estació a la carretera de l'Ordal.

Propietari: Pere Raventós.

Destí que se li dóna: vinyes i terres de conreu.

Municipi d' Sadurn d'AnoiaAlt Penedès

27 AGO 1937

ACTA D'Ocupació

K A Sadurn d'Anoia el divuit
 de Setembre del mil nou-cents trenta sis. El ciutadà Joaquim Masana

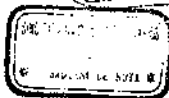
en representació de la Col·lectivitat Agrícola de Sadurn d'Anoia
 es constitueix a la finca i camp denominat "Vinya del Senet" i a la
vinya denominada "Vinya de la Dena de Can Bonet" a
Sadurn d'Anoia on està radicada l'immoble destinat a vinya i conreu

del que n'era propietari Jaume S. Bonet i Bonet
 que de Muriel el qual està afectat pel que disposa el Decret del 5 d'agost
 del 1936 (B.O. de la Generalitat del dia 7) i procedeix a l'ocupació de l'esmentat immoble que
 serà destinat a vinya i conreu

(1) El Consell d'ocupacions
 del Departament d'Agricultura al qual s'efec-
 te de presentació i a resultes de les
 disposicions del Govern de la Generalitat
 de Catalunya. 23 AGO 1937

En el lloc més visible de l'immoble de referència és inserit un cartell per constar l'ocupació practicada.

De tot el qual s'aixeca la present acta, per quadruplicat un exemplar de la qual és tramès a la
 Generalitat als efectes corresponents Una a la Comissió de Responsabilitats i
un altre al Consell Municipal de Sadurn d'Anoia

(1) Vegi's el dom.

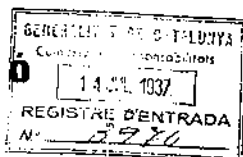
(Imp. M. Sureda i Cervera, de S. Poble)

Acta d'ocupació d'una finca rústica l'any 1936, per part de la col·lectivitat agrícola de Sant Sadurní.

Municipi de Sadurn d'Anoia

Urbana

ACTA D'Ocupació

A l'acte de l'ocupació el quatre
de setembre del mil nou-cents trenta-sis. Els ciutadans Lluís Ro-
sa i Guisasa, Joaquim Barrell i Valentí Guisasa
en representació del Partit Socialista Unificat de Catalunya
es constitueix a comitè de ocupació i
on està radical l'immoble destinat a estatge
del que n'era propietari Joaquim Farruina i
Pisera el qual està afectat pel que disposa el Decret del 5 d'agos-
del 1936 (B. O. de la Generalitat del dia 7) i procedeix a l'ocupació de l'esmentat immoble que
serà destinat a seu del Partit Socialista Unificat de Ca-
talunya

(1) Aquesta ocupació té caràcter provisional i
es limita a l'ús de l'immoble amb
el seu que s'hi troba i no s'hi pot fer
cap altra obra ni canvi de la seva estructura
destinada a l'ús de l'immoble

En el lloc més visible de l'immoble de referència és inserit un cartell en constar l'ocupació practicada.

De tot el qual s'extreu la present acta, per duplicat, un exemplar de la qual es trameta a la Generalitat als efectes corresponents.

(1) Veg's el doc.
n.º 165/3
n.º 9

Imp. "El Secretariat Comú", de S. Ràdols

Acta d'ocupació d'una finca urbana l'any 1936, per part del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC).

Nom de la finca: la Masoveria i Pedra Blanca i el bosc del Mota, situat al paratge Lluís Baiu i el Merlis.

Propietari: Josep Rovira (Mota).

Destí que se li dona: conreu i bosc.

Nom de la finca: can Mota del Raval.

Propietari: Josep Rovira (Mota).

Destí que se li dona: incautació d'atuellis de treball: 75 bótes, 6 portadores, 5 aixetes, 1 cassot, 1 tartana, 2 barralons de ferro, 3 premses, 1 màquina de trepitjar i 69 cargues de vi.

Nom de la finca: masoveria del Camí de Can Rossell de la Serra (Can Mota).

Propietari: Josep Rovira.

Destí que se li dona: no consta.

Nota: planta baixa, 2 pisos, teulada o celler.

Nom de la finca: tancat del Mota.

Propietari: Salvador Rovira i Torelló.

Destí que se li dona: granja de la col·lectivitat.

Nom de la finca: vinya de sota el camp d'esports de l'Ateneu.

Propietari: Manuel Sàbat.

Destí que se li dona: vinya.

Nom de la finca: vinya Vàrias, anomenada pont de Fusta.

Propietari: Josep Vàrias.

Destí que se li dona: vinya.

Nom de la finca: torre de la Pubilla, vinya del Ponis al pont de Fusta i vinya del mas Oliver.

Propietari: Joan Baqués i Torné.

Destí que se li dona: vinya i conreu.

OCUPACIÓ DE FINQUES URBANES PER PART D'ALTRES ENTITATS

Data: 8-6-1937.

Representant: Francesc Viladoms i altres.

Associació: Sindicat Únic d'Oficis Varis.

Nom de la finca: can Raül Mir. Raval núm. 12.

Propietari: Raül Mir i Comas.

Destí que se li dona: local de la col·lectivitat agrícola, amb les oficines d'estadística, economia i control.

Nota: incautació de caràcter provisional. Hi havia 32 cadires, 4 sillons, 1 sofà de reixeta, 1 de tapissat, 8 calaixeres, 3 armaris, 2 bufets, 1 tocador i mirall, 3 llits, 4 matalassos, 2 taules, 4 llums senzills, 1 escriptori, 2 tauletes de nit, 2 balancins i una nevera.

Data: 15-9-1936.

Representants: Roca, Guilera i Zaragoza.

Associació: PSUC.

Finca: casa Formosa del carrer del Dr. Escayola núm. 9.

Propietari: Josep Formosa i Biosca.

Destí que se li dona: local social del PSUC a la localitat.

Nota: ocupació de caràcter provisional fins que no sigui adjudicat definitivament com a local del partit.

Data: 8-6-1937.

Representant: Francesc Viladoms i altres.

Associació: Sindicat Únic d'Oficis Varis.

Nom de la finca: can Mota dels Tres Portals, del carrer del Raval núm. 47.

Propietari: Josep Rovira i Miquel de Solà.

Destí que se li dona: magatzems de la col·lectivitat.

Nota: incautació de caràcter provisional. Hi havia 1 taula i 4 cadires.

Data: 8-6-1937.

Representant: Francesc Viladoms i altres.

Associació: Sindicat Únic d'Oficis Varis.

Nom de la finca: can Mota. Núm. 23 del Raval.

Propietari: Salvador Rovira i Santacana.

Destí que se li dona: local per a les Joventuts Llibertàries.

Nota: incautació de caràcter provisional. Hi havia 3 taules de nit, 1 tocador, 1 llit petit amb dos matalassos, 1 llit de matrimoni, 1 lavabo, 1 armariet, 1 joc de sofà, 1 silló, 8 cadires, 1 màquina de cosir, 1 calaixera plena de vaixel·la, 2 figures, 4 bèsties embalsamades, 1 quadre, 4 sillons, 2 taules grans, 6 cadires, 1 quarto de bany complet, 2 sillons de rebedor, 1 taula amb mirall, 1 armari mirall, 1 rellotge, 1 paraigüer i 6 cadires.

Data: 7-8-1936

Representant: Daniel Forns i Torelló.

Associació: Esquerra Republicana Federal.

Nom de la finca: Cafè de la Plaça. Plaça de la Vila, núm. 5.

Propietari: Josep Rovira i Miquel de Solà.

Destí que se li dóna: local social, saló d'actes al primer pis, d'Esquerra Republicana Federal (adherida a ERC).

Nota: als baixos, el cafè públic controlat per l'entitat, i a la part alta, la casa del cafeter. Al primer pis, s'hi va trobar 1 taula escriptori, 1 de senzill usada, 1 armari llibreria que pertanyia al Foment Comercial i Industrial. Es diu que el propietari era desafecte al règim, ja que sempre s'havia distingit per haver col·laborat en els partits de dreta, com també en la «repressió dels fets d'octubre del 1934».

Data: 14-6-1937.

Representant: Tomàs Segura i Nebot.

Associació: Cooperativa de Peons i Paletes.

Nom de la finca: can Rovira de la Foradada, c. Montserrat núm. 23.

Propietari: Pere Rovira i Cañameres.

Destí que se li dóna: estage social de la Cooperativa de Peons i Paletes. A més, darrera hi havia un solar que donava al carrer Sant Isidre; va quedar per a magatzem de l'entitat.

Nota: la incautació fou provisional. Hi havia 4 armaris, 1 taula, 18 cadires de vímet, 19 cadires, 2 sillons, 3 sofàs, 1 bufet de menjador amb parament, 2 llits de matrimoni i una tauleta de nit.